

הילד אב הוא לאדם

שישה שירים

מאנגלית: ליאור שטרנברג

כמייצג מובהק של השירה הרומנטית האנגלית וכאחד ממעצביה המרכזיים, נטה גם ויליאם וורדסוורת' (1770-1850) לעבד את רעיונותיו האישיים והרוחניים באמצעות מגוון של תבניות פואטיות שכללו בין היתר אודות ושירים ארוכים, דוגמת "הפרלוד", השיר האוטוביוגרפי הגדול שכתב במשך כל חייו הבוגרים. אך וורדסוורת' היה גם אמן השיר הקצר, ובין היתר הביא את הספונטה עמוק אל תוך השירה הרומנטית, ואחריו הלכו בדרכו גם קיטס, שלי ולורד ביירון.

מבחר זה מציג שישה שירים קצרים, המדגימים היטב את האופן שבו מצא וורדסוורת', מראשית דרכו כמשורר, את השיר הקצר ככלי פואטי מרכזי. שלושת השירים הראשונים הם חלק מחטיבה שירית שזכתה לכינוי "שירי לוס", אך שוורדסוורת' לא כינה אתם כך, ואף לא ביקש לפרסם אותם כחטיבה הומוגנית בפני עצמה. על כל פנים הם חולקים כמה מאפיינים מרכזיים הקשורים בדיבור הישיר על המתח בין צמיחה וכליון, בין יופי ואבל, נעורים ומוות. המבקרים חלוקים לגבי השאלה אם לוס שבישירים מייצגת דמות אמתית בחייו של המשורר, או שהיא בדיה המאפשרת לו למקד את השירים בנושאים אלה. אך זה לא באמת משנה כמובן, מפני שכוחם של השירים אינו נובע דווקא מזיהויה של הדמות הנשית החוזרת ומופיעה בהם, אלא מתוך האפקט הרגשי שמאפשרת ההתמקדות בה ובטבע הסובב אותה.

"זה ערב יפהפה" – הוא שיר שהנמענת שלו דווקא ידועה. זוהי קרולין, בתם של וורדסוורת' ושל אנט ואלון. כאן, להבדיל מאשר בשירים הקודמים שיש בהם משהו מן השיר העממי, אנו פוגשים את הצד הביוגרפי של השירה הרומנטית, כשהוא משתלב בתפיסת העולם הרוחנית האופיינית לה כל כך. שכן האירוע הספציפי של המפגש עם בתו שמחוץ לנישואין, מחדד עבור וורדסוורת' את הפער בין התודעה הבוגרת, הרואה את יופיו של הערב כסדרה של התרשמויות רוחניות נעלות, ובין התודעה הילדית של בתו הצעירה, שאולי אינה ממשיגה זאת כך, אך היא בעלת ערך משלה, הודות לתמימותה ולאופן שבו תמימות זו קושרת אותה לקדושה שבלב לבו של העולם.

ראיית הילדות כמייצגת של ראייה טבעית עמוקה היא אחד מעקרונותיה החשובים של השירה הרומנטית (אולי גם בהשפעת חשיבתו של ההוגה הצרפתי ז'אן ז'אק רוסו). גם בשיר הקצרצר "לבי נותר בי" – היא נוכח מאוד, שכן וורדסוורת' אינו נרתע מלהפגין נטיות ילדותיות ממש (התלהבות מקשת בשמים) ואף מגדיר זאת כערך בפני עצמו, כפי שניתן להבין מן המשפט המרכזי בשיר, שהפך למעין מוטו רומנטי, **"הילד אב**

הוא לאדם". היכולת להתפעל, לאבד עשתונות מול תמונת טבע יפה, הצורך הכמעט אובססיבי לעתים לתעד זמן ומקום אותנטיים, והאפשרות לעשות כל זאת בכלים פואטיים מדודים ביותר דוגמת הסונטה, נמצאים כולם גם ב"נכתב על פני גשר ווסטמינסטר" – עוד דוגמה קלאסית של התבוננות, שהמופתי והאלוהי מוכלים בה דרך השליטה המדויקת במדיום הספרותי.

ל"ש

מתוך "שירי לוסי"

(שלושת השירים הראשונים)

תנומה נפשי חתמה

תנומה נפשי חתמה;
ולא פחדתי עוד.
היא נדמתה דבר מה
שזמן בו לא ישלט.

עתה תשתק, דמומה,
חושיה כבר כבויים;
כרוכה בחוג האדמה,
עם אבן, עץ, סלעים.

היא דרה בין שבילים שכוחים

היא דרה בין שבילים שכוחים
על גדת נהר הדאב,
לא חן קשרו לה, לא שבחים,
ומי אותה יאהב?

סגל בין אבנים וטחב,
נסתרת מן העין!
– יפיה כבהק של כוכב
יחיד במלא שמים.

בדד חיתה, ומי ידע
לעת נדם שירה –
אך לוסי בקברה עתה
ולִי אין כפרה.

רבות טיילתי בין זרים

רבות טיילתי בין זרים
הרחק במערב,
ולא ידעתי, אנגליה,
כמה אותך אהב.

חלף אותו חלום עגום!
ממך שוב לא אנדד.
אהבתי לך, כך נדמה,
גוברת עוד ועוד.

בין הקרים, הרגשתי את
גיל התשוקה שלי;
ולוסי, נשמת, טוטה
מול אח אנגלי.

בקרן גלה, לילך הסתיר
גנות בן שחקה,
לך השדה האחרון
שמבטה חקר.

זה ערב יפהפה

זה ערב יפהפה, חפשי, רוגע,
שעה טמירה, שקטה כנזירה
שמול קדשה נשימתה קצרה;
השמש בכל שלותו שוקע,
רך רקיעים ירחף על ים וחוף:
נעורה הישות האדירה
ותנועתה האינסופית תברא
קול העונה כרעם – ללא סוף.
את שאתי תלכי, בתי שלי,
גם אם אינך נוטה להרהורים
כבדי משקל, עודך שמימית: בחיק
אבינו אברהם מונח ראשך;
בדביר בית המקדש תתפללי.
האל עמך, ואנו לו זרים.

נכתב על פני גשר ווסטמינסטר, 3.9.1802

אין נוף דומה על פני האדמה:
דל נפש יהיה ודאי האיש
שמוול פאר כזה יחלף אדיש:
העיר, שאַת הבקר כגלימה
תלבש, גלויה, יפה, דמומה,
ספינות, צריחים, תאטראות, שרועים
על פני שדות, פונים לרקיעים;
בורקים באד אור זך כנשימה.
על עמק, על גבעה או אבנים,
אור שחר שפנה עוד לא שרר;
שלוח כזו לא חשתי זה שנים!
חפשי וקל מחליק כאן הנח,ר,
אלי, גם הבתים כמו ישנים;
שוקט כל זה הלב הנאדר!

לבי ניתר בי עת אראה

לבי נתר בי עת אראה
ברק קשת מעלי,
הן כן היה בראשיתי,
וכך עתה בבגרותי;
וכך בזקנתי יהיה,
או שאמות ודי!
הילד אב הוא לאדם;
הלואי ואת ימי עתה
תקשר יחדו דבקות פשוטה.